

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3085/2018. (III. 14.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.21.315/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély (dr. Marótiné Diószegi Erzsébet, a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselő nélkül eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó a Kúria Pfv.III.21.315/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel a döntést az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdésével valamint XXVIII. cikke (1) bekezdésével ellentétesnek tartotta.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiakban összegezhető.
- [3] 2.1. Az indítványozót 2008. május 13-án baleset érte, elesett és sérülései miatt háziorvosi, majd kórházi ellátásban részesült. Kezelése és ellátása során adminisztratív hibákat követtek el (betegsége kódját eltévesztették, hiányos volt az orvosi dokumentációja). 2009 augusztusában műtétet hajtottak rajta végre, panaszai azonban nem szűntek meg, állapota – mely általános életvitelében jelentősen akadályozta – nem változott.
- [4] 2.2. Az indítványozó 2011. november 17-én keresetet nyújtott be több alperessel (a továbbiakban: alperesek) szemben a Zalaegerszegi Törvényszéknél, a testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi joga megsértésének megállapítása és 1 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetése iránt. Az alperesek és az alperesi pernyertesség érdekében beavatkozók a kereset elutasítását kérték.
- [5] Az indítványozó az egészségügyi állapotának kialakulását téves diagnózissal, illetve az említett adminisztratív hibák következményével magyarázta. Kifogásolta ezekkel összefüggésben egyes közbenső vizsgálatok elmaradását, egyesek késedelmes voltát és a szükséges kezelés elmaradását. A perben különböző orvosi véleményt és magánszakértői véleményt csatolt.
- [6] Az alperesek elismerték a betegség kódjának téves feltűntetését és a dokumentációs hiányosságokat, de arra hivatkoztak, hogy az indítványozó ennek ellenére a szükséges gyógykezeléseket megkapta, állapota a balesettől független betegség következménye, amely sem a balesettel, sem az említett adminisztratív mulasztásokkal nem áll okozati összefüggésben. Az elsőfokú bíróság igazságügyi orvosszakértőt rendelt ki a perben, amelynek szakvéleménye a másodfokú eljárásban kiegészítésre került.
- [7] Az eljáró bíróságok ezekre a szakvéleményekre alapították a kereset elutasító és az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyó döntésüket, melyek – szemben az indítványozó által becsatolt orvosi véleményekkel és magánszakértői véleménnyel – az alperesek védekezését támasztották alá.
- [8] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az alperesek balesetével összefüggő egészségromlása miatti egyetemleges felelősségének megállapítását.
- [9] 2.3. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Döntését azzal indokolta, hogy „a kereset alapján a bíróságnak nem általában kellett vizsgálnia a baleseti sérülés esetén alkalmazandó kezelések helyes gyakorlatát, hanem abban kellett állást foglalnia, hogy [az indítványozó] által hivatkozott és a balesettel összefüggő egészségkárosodások fennállnak-e és okozati összefüggésben vannak-e az egyes alpereseknek felróható magatartással, illetőleg mulasztással. Ennek elbírálása érdekében a bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta és a rendel-

kezésre álló bizonyítékokat a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. §-a (1) bekezdésének megfelelően értékelte. [...] A kiegészített igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján egyértelműen és megalapozottan megállapítható volt, hogy sem a betegség kódjának eltévesztése, sem a hiányos dokumentáció nem állt összefüggésben [az indítványozó] egészségkárosodásával, továbbá az is, hogy [az indítványozó] ellátása a szakma szabályainak megfelelő volt. [...] Mindezekre tekintettel a keresetet elutasító ítélet nem volt jogszabálysértő, a kártérítési felelősség nem volt megállapítható. A kifejtettek alapján a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a [rég] Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával a [rég] Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta”.

[10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában ezt az ítéletet támadta.

[11] 3. Az indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint foglalható össze.

[12] 3.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét egyrészt azért állította, mert szerinte a Kúria nem tett eleget indokolási kötelezettségének. Úgy vélte, hogy a Kúria figyelmen kívül hagyta, hogy az elsőfokú bíróság az általa becsatolt orvosi, illetve magánszakértői véleményekkel ellentétes, a bíróság által kirendelt orvosszakértő által adott szakértői vélemények alapján döntött úgy, hogy az indítványozónak a kirendelt szakértőhöz intézett kérdéseit, illetve indítványait nem vette figyelembe.

[13] 3.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét másrészt azért állította, mert szerinte a Kúria ítélete sérti „a pártatlan és független bíráskodáshoz” fűződő jogát, mivel a kúriai tanácsban olyan bíró járt el, aki ügyében az elsőfokú eljárás során tárgyalást tűzött ki és folytatott le. Állította, hogy szerinte ez a bíró „nem vehetett volna részt a felülvizsgálati eljárásban, tőle pártatlan és független döntés nem volt várható”. Panaszában felhívta a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat indokolásának [37]–[38] bekezdéseit, a 3242/2012. (IX. 28.) AB határozat indokolásának [13] bekezdését, valamint a 34/2013. (XI. 22.) AB határozat indokolásának [25] és [28] bekezdéseit, a 7/2013. (III. 1.) AB határozat indokolásának [24] bekezdését, valamint indítványkiegészítésében a 21/2016. (XI. 30.) AB határozat indokolásának [37] bekezdését, a 36/2013. (XII. 5.) AB határozat indokolásának [48] bekezdését, illetve eredeti indítványában a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: új Pp.) 13. § (3) bekezdésének, indítványkiegészítésében a régi Pp. 21. § (3) bekezdésének sérelmére hivatkozott.

[14] 3.3. Állítása alátámasztásaként panaszához csatolta a 6.P.21.561/2011/126. számú, Zalaegerszegi Törvényszék jegyzőkönyvét arról a tárgyalásról, amelyet az a bíró tartott ügyében, aki a Kúria tanácsának tagjaként is eljár.

II.

[15] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései a következők:

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[16] 2. A régi Pp. kapcsolódó rendelkezései:

„21. § (3) A felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.”

[17] 3. Az új Pp. kapcsolódó rendelkezései:

„13. § (3) A felülvizsgálati kérelem elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vett.”

III.

[18] Az indítvány nem megalapozott.

[19] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.

[20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.

[21] 2. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján akkor lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó által támadott kúriai ítélet eljárást befejező döntés, és az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt XXIV. cikke, illetve XXVIII. cikkének (1) bekezdése Alaptörvényben rögzített alapjogokról rendelkeznek.

[22] Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikke (1) bekezdésének sérelmével kapcsolatosan azonban arra vonatkozóan nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető indokolást, hogy a kúriai ítélet ezen alaptörvényi rendelkezést mennyiben sérti. Ennélfogva az indítvány e tekintetben nem tesz eleget a határozott kérelem követelményének, így az Alkotmánybíróság az indítvány ezen elemét nem vonta vizsgálata körébe.

[23] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése sérelmére vonatkozóan az indítvány a határozott kérelem követelményének megfelel, erre tekintettel az Alkotmánybíróság vizsgálta a panasz befogadása további feltételeinek fennállását.

[24] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételét akként határozza meg, hogy a testület az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik igazolt fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni. Az Alkotmánybíróság ebből következően a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozó elemei megfelelnek-e az Abtv. 29. §-ában foglalt alternatív feltételnek.

[25] Ennek vizsgálata során az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány a tisztességes bírósági eljárás sérelmére hivatkozó, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított panaszelem tekintetében megfelel a befogadhatóság törvényi feltételeinek. Egyrészt azért, mert a Kúria indokolási kötelezettségének teljesítése vagy sérelme – ami alapvetően kihat a bírói döntés Alaptörvénynek megfelelése megítélésére – a jelen ügyben csak érdemi vizsgálat alapján dönthető el, másfelől, mert a korábbi eljárásban közreműködő bírónak a Kúria döntésében történt részvétele felvetheti az Abtv. 29. § szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítvány befogadása és a fentiek érdemi vizsgálata mellett döntött.

[26] 4. Az indokolási kötelezettség sérelmének vizsgálata eredményeként az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg:

[27] A periratok alapján egyértelmű, hogy az eljáró bíróságok, köztük a Kúria is, részletes indokát adták annak, hogy miért a kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleményét fogadták el (lásd Kúriai ítélet indokolása [10]–[14]). A Kúria – mely a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítélet törvényességét vizsgálhatja [rég Pp. 270. § (2) bekezdés] – ezt hangsúlyozva rögzítette, hogy a bíróság a szükséges bizonyítást lefolytatta és a rendelkezésre álló bizonyítékokat a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelően értékelte. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy ennek következtében a fenti panaszelem érdemben alaptalan.

- [28] 5. Az indítványozó a korábban eljáró bíró részvételével kapcsolatos panaszában eredetileg az új Pp. 13. § (3) bekezdése sérelmére hivatkozott, ez a jogszabályi rendelkezés azonban még nem volt hatályban a felülvizsgálati eljárás lefolytatása idején. Indítványa kiegészítésében már a régi Pp. 21. § (3) bekezdésének sérelmét állította.
- [29] 5.1. A régi Pp. 21. § (3) bekezdése által megfogalmazott abszolút kizárási ok, hogy „[a] felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett”. A bírói gyakorlatot tükröző jogszabályi kommentár szerint „a perújítási és a felülvizsgálati eljárásban való közreműködésből csak az a bíró kizárt, aki e perorvoslati eljárások tárgyát képező érdemi határozat meghozatalában vett részt. Nincs tehát jelentősége annak, hogy a bíró egyéb perceseleményt végzett-e az adott ügyben (tárgyalást tartott, hiánypótlást rendelt el stb.). Tehát a kizárási ok csak a jogerős határozat meghozatalában részt vevő bíróra vonatkozik, arra nem, aki az alapeljárásban részt vett ugyan, de az ítélet meghozatalában nem.” (Jogtár Indokolás)
- [30] 5.2. Bár az alkotmányjogi panasz elbírálására okot adó jogvita eldöntése idején az új Pp. nem volt még hatályban, tekintettel arra is, hogy az indítványozó eredeti panaszában annak 13. § (3) bekezdését (tévesen) felhívta, de ettől függetlenül is, kiemelt érdemmel, hogy az új Pp. 13. § (3) bekezdése a kérdést a korábbi szabályozástól eltérően rendezte: „13. § (3) A felülvizsgálati kérelem elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vett”. Az erre vonatkozó törvényi indokolás a következő: „[a] rendes és rendkívüli perorvoslati eljárásokból – a korábbi szabályozástól eltérően, mely a jogorvoslat szintjéhez kötötten indokolatlan különbséget tett az eljárásban való részvétel és a határozat meghozatalában való részvétel között – mindazon bírák kizártak, akik a támadott határozat meghozatalát megelőző eljárásban részt vettek.” (Jogtár Indokolás)
- [31] A fentiekből következően mindenesetre megállapítható, hogy jelen ügyben a Kúria eljárása idején hatályos szabályozás szerint a bíróval szembeni abszolút kizárási ok nem állt fenn, a Kúria felülvizsgálatban eljáró tanácsa összeállításával nem sértette meg a régi Pp. 21. § (3) bekezdése rendelkezését. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének mérlegelést nem tűrő esete tehát nem állapítható meg.
- [32] 5.3. Ugyanakkor kérdésként merülhet fel, hogy az indítványozónak a bíró részvételével kapcsolatos ellenérvei megalapozzák-e azt a következtetést, hogy az eljáró bíró, illetve a kúriai tanács az érvekben foglalt körülmények folytán nem lett volna pártatlan.
- [33] Annak a kérdésnek az érdemi megítélése során, hogy a Kúria a jelen ügyben eljáró tanácsának megalakításakor megsértette-e az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdése rendelkezéseiben foglalt tisztességes és pártatlan bírósághoz való jogot, az Alkotmánybíróság az alábbi gyakorlatára volt tekintettel.
- [34] A 34/2013. (XI. 22.) AB határozat megerősítette, hogy „[a] tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog része a pártatlanság követelménye, mely az eljárásban résztvevő személyekkel szembeni előítélet-mentes, elfogulatlan eljárás követelményét jeleníti meg. A pártatlanság követelményének van egy szubjektív, a bíró magatartásában rejlő és egy objektív, a szabályozásban megnyilvánuló követelménye [36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [48]]. A pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében [3242/2012. (IX. 28.) AB határozat, Indokolás [13]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a törvény által felállított bíróság függetlensége és pártatlansága egy olyan általános jogelv, amely a legalapvetőbb emberi jogok közé tartozik [lásd például: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [25]]. Független és pártatlan bíráskodás hiányában az egyéni jogok érvényesítése szenved csorbát. Mindebből következik, hogy a tisztességes bírósági tárgyalás követelményrendszerének szerves részét alkotó függetlenség és pártatlanság a demokratikus jogállamokban feltétlen érvényesülést kívánó alkotmányos igényként jelentkezik.” [34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [28]].
- [35] A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat pedig hangsúlyozza, hogy „[a] pártatlanság követelményének tényleges érvényesülését elsődlegesen az eljárási törvényekben megfogalmazott kizárási szabályok garantálják. [...] Az abszolút kizárási okok lényege, hogy azok bármelyikének fennállása kizárja a bírót az eljárásból anélkül, hogy vizsgálnák, ténylegesen elfoglalt-e a bíró. A relatív kizárási okok esetében viszont vizsgálandó a bíró esetleges elfoglaltsága.” [21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [39]]
- [36] Az indítványozó panaszában a pártatlanság sérelmét kizárólag a bíró korábbi eljárásban volt részvételével hozta összefüggésbe. Az Alkotmánybíróság abból indult ki, hogy a pártatlanság hiányát a bírónak az ügy tár-

- gyilagos elbírálásában akadályozó elfogultsága jelenti. Ez rendkívül sokféle okra vezethető vissza, de jellemzően személyes ismeretség, kapcsolat, érdekeltség, lekötöttség, előítélet, érzelem (indulat) lehet az alapja.
- [37] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában az, hogy a bíró a korábbi eljárási szakban törvény által megengedetten részt vett, nem eredményezi sem a bíró, sem az eljáró kúriai tanács pártatlanságának hiányát, azaz elfogultságát.
- [38] A szabályozás jelenlegi szigorúbb feltételei – melyek már abszolút kizárási okként határozzák meg a bíró korábbi eljárásban való részvételét és nem csak az alapeljárásban való döntéshozatali részvételt tekintik kizárási oknak – alapvetően a jogorvoslat fogalmi tartalmának kiteljesítését szolgálják; jelesül, hogy aki valamilyen döntés meghozatalában, vagy akár csak előkészítésében részt vett, az ennek a döntésnek vagy eljárásnak a felülvizsgálatában – függetlenül, hogy egyébként elfogult-e vagy sem – ne vehessen részt.
- [39] 6. Mindezekből következően, figyelemmel arra, hogy a korábban eljáró bíró illetve a Kúria tanácsa esetleges elfogultságára utalóan semmilyen körülmény nem merült fel, azáltal, hogy az indítványozó ügyében az elsőfokú eljárás során tárgyalást tartott bíró a felülvizsgálati eljárásban a Kúria döntéshozatalában részt vett, a pártatlanság és ennél fogva a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelme nem állapítható meg. A fentiekben kifejtetteket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) és (4) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.

Budapest, 2018. március 6.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1456/2017.

